Fortsatt utredningsarbete om taxeringen i första instans

Av organisationsdirektören B.-Å. Printz

I juni 1970 presenterade statskontoret en rapport om taxeringen i första instans med förslag till ny organisation. I korthet innebar dessa övergång till tjänstemannagranskning av deklarationsmaterialet, förlängning av taxeringsperioden till 31 januari året efter taxeringsåret samt utökad användning av ADB som hjälpmedel i kontrollen av deklarationerna. För de som närmare vill ta del av utredningsrapporten vill jag hänvisa till Skattenytt 1970 nr 10.

Under hösten 1970 ägde remissbehandling rum, varvid framkom att det övervägande flertalet remissinstanser var positivt inställda till huvudprinciperna i statskontorets förslag. Delade meningar redovisades främst i frågan om hur förlängningen av taxeringsperioden borde ske. Flera instanser förordade sålunda att taxeringsarbetet skulle avslutas i november eller december under taxeringsåret.

De kostnadsberäkningar som presenterades låg i underkant enligt flera instanser, företrädesvis länsstyrelser.

På en punkt förelåg i stort enighet bland remissorganen, nämligen att samordning av ställningstagandena till statskontorets rapport och den då väntade utredningen om definitiv källskatt borde eftersträvas. Inom finansdepartementet beslöts i enlighet härmed att källskatteutredningen skulle avvaktas.

Utredningen om definitiv källskatt framlade sitt betänkande Förenklad löntagarbeskattning (FLB) i februari 1972. Även denna utredning har refererats i Skattenytt (1972 sid 157). FLB-systemet karaktäriseras främst av tre saker, nämligen strävan efter bättre precision i preliminärskatteuttaget, fastställande av underlag för beskattning utan tillgång till självdeklaration samt slutavräkning på våren efter inkomståret.

FLB-betänkandet remissbehandlades under våren 1972. Flertalet instanser ställde sig härvid avvisande till de principer som skisserats av utredningen, under hänvisning till att det var osäkert om det totalt sett verkligen låg några förbättringar och förenklingar i de framförda förslagen. Det som tilltalade remissorganen var främst tanken att dra källskatt på biinkomster (extraknäck). Av de instanser som yttrat sig i denna fråga har flertalet ställt sig positiva, trots att det förväntades innebära merarbete för arbetsgivarna.

De grundläggande orsakerna till att FLB-systemet inte ansetts lämpligt torde utgöras av komplexiteten i de materiella reglerna och skattebelastningen på den enskilde individen. En förenkling av löntagarbeskattningen enligt det föreslagna mönstret erfordrar åtskilliga ändringar i de materiella reglerna. I sammanhanget bör framhållas att direktiven för utredningen inte innefattat uppdrag att ompröva regelsystemet. FLB förutsatte sålunda inte materiella förenklingar. Dess slagkraft torde emel-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:13

lertid öka i takt med att förenklingar på det materiella området införs. När man betraktar möjligheterna att nå förenklingar i skattereglerna bör man hålla i minnet att andra omständigheter, bl a fördelningspolitiska, än hänsyn till de administrativa konsekvenserna i regel utgör grunderna för rådande regler.

Det kan vara på sin plats att något kommentera utvecklingen i Norge, eftersom man där är i färd med att införa ett system, som i allt väsentligt överensstämmer med det svenska FLB-förslaget. Detta sker vid en tidpunkt då stor enighet här i landet råder om att FLB inte är något att satsa på. För det första bör framhållas att Norge sedan lång tid haft tjänstemannataxering i första instans. Såväl granskning av deklarationerna som taxeringsbesluten har sålunda ankommit på tjänstemän. För den andra synes man vara beredd att förenkla de materiella reglerna i en omfattning som förefaller ligga långt från vad som i vart fall på kort sikt rimligen kan påräknas i Sverige. Det norska FLB-systemet innefattar ett schablonavdrag i förvärvskällan tjänst om 10 % av inkomsten, lägst 1 000 Nkr och högst 2 500 Nkr. Avdrag för resor till och från arbetet medges endast om kostnaden härför överstiger 1 000 Nkr. Om så är fallet beräknas reseavdraget efter 2:50 Nkr per mil oavsett färdsätt.

Inför 1973 års taxering har beslutats två viktiga förändringar vilka båda kan sägas vara resultat av de i det föregående nämnda utredningarna. För vissa folkpensionärer gäller från och med i år att skyldighet att deklarera endast föreligger om sidoinkomst före avdrag överstiger 1 500 kr eller de skattepliktiga förmögenhetstillgångarna överstiger 50 000 kr. Det beräknas att omkring 300 000 pensionärer härigenom slipper deklarera. Antalet motsvarar något mer än 5 % av samtliga deklarationer. Sett på längre sikt torde värdet av reformen komma att begränsas något, eftersom det är troligt att antalet folkpensionärer med så förhållandevis begränsade sidoinkomster som fråga är kan antas komma att minska i antal.

Den andra nyheten som särskilt bör framhållas är den försöksverksamhet med utökad medverkan i granskningsarbetet från lokal skattemyndighets sida, som pågår vid ett mindre antal myndigheter. Riksskatteverket leder dessa försök. Vid sidan härav förekommer liknande verksamheter som tillkommit på initiativ av länsstyrelserna och de lokala skattemyndigheterna. Den totala omfattningen framgår av följande uppställning.

	LSM	*Distr*	*Dekl*
Riksskatteverkets försök	6	17	35 000
I länsstyrelseregi	22	41	100 000

Inom riksskatteverket har utarbetats en detaljerad handläggningsrutin för granskningsarbetet. Denna tillämpas i hela försöksverksamheten även om vissa modifieringar måst ske för den tjänstemannagranskning som sker i länsstyrelsernas regi. Främsta skälet härtill är att granskningspersonalen vid de LSM som ingår i riksskatteverkets försök genomgående har förordnats som kronoombud i vederbörande taxeringsnämnd. Det medför bl a den fördelen att ifrågasatta avvikelser kan tillställas den skattskyldige helt genom granskningspersonalens försorg i de fall det anses lämpligt.

Hela försöksverksamheten kommer att följas upp och analyseras. Av naturliga

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:13

skäl kommer härvid uppmärksamheten att riktas mot resursförbrukning såväl inom den lokala skattemyndigheten som för de taxeringsnämndsordförande vars distrikt ingår i försöken. Självklart kommer även det kvalitativa utfallet av granskningsarbetet att bedömas. Enligt de planer som nu föreligger beräknas utvärderingen av försöksverksamheten vara avslutad under september månad 1973.

I den proposition (1972:145) som behandlade de nyss omnämnda inskränkningarna i deklarationsskyldigheten för folkpensionärerna aviserades fortsatt utredningsarbete inom taxeringsområdet. Utredningsuppdrag har nu lämnats riksskatteverket och statskontoret och skall avse en fördjupad analys av de framlagda principförslagen om förenklad löntagarbeskattning och statskontorets förslag till ny taxeringsorganisation i första instans. Enligt uppdraget skall arbetet bedrivas skyndsamt.

I direktiven har följande framhållits såsom särskilt angelägna frågor:

— Förlängning av taxeringsperioden, varvid olika alternativ bör utredas
— Metoder för att åstadkomma ökad inbetalning av preliminär skatt på extrainkomster
— Utökad användning av ADB som hjälpmedel i deklarationsgranskningen
— Formerna för debitering av slutlig skatt och avräkning
— Ansvar och arbetsfördelning mellan länsstyrelse, lokal skattemyndighet och taxeringsnämnd inom taxerings- och beskattningsområdena
— Möjligheter att slopa deklarationsskyldigheten för ytterligare grupper av skattskyldiga.

Det torde vara riktigt att påstå att direktiven, när det gäller de grundläggande dragen i beskattningsorganisationen, närmast anknyter till förslaget om tjänstemannagranskning. Emellertid, och det bör betonas, finns flera betydelsefulla inslag i uppdraget som hämtats från FLB-systemet. Förutom källbeskattning på biinkomster bör särskilt framhållas tanken på en tidigarelagd avräkning med den skattskyldige. Det kan dock redan nu konstateras att detta är förenat med betydande svårigheter. När det gäller en utvidgning av befrielsen från deklarationsskyldighet bör hållas i minnet att någon mera allmän utökning härav inte torde ha avsetts.

I utredningsarbetet kommer att medverka personal från statskontoret, riksskatteverket och några länsstyrelser. Enligt den plan för arbetet som nu föreligger beräknas en slutlig rapport vara färdig under våren 1974.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:13